

NOTIȚE DESPRE CRONICARI.

I. **Mihail Moxalie**, călugăr din Oltenia, a prefăcut, după îndemnul episcopului Teofil de Râmnic, apoi Mitropolit, în cele d'întăiu două decenii ale veacului al XVII-lea, *Anale bulgărești și sârbești*, un cronograf pornind dela *Facerea Lumii și mergând și după 1400*. E tipărit în *Hasdeu*. «Cuvente den bătrâni», II.

II. **Grigore Ureche**, fiul lui Nistor Vornicul și al Mitrofanei, ctitorii mănăstirii Secul; a învățat în Polonia. Vornic-Mare al Moldovei supt Vasile-Vodă Lupu, el a dat, în 1646-7, o formă românească vechilor anale slave ale Moldovei, alipind la acest „*Letopiseț*“, încheiat supt Petru-Vodă Șchiopul de călugărul Azarie. amintiri din viața tatălui său despre Domnia lui Aron Țiranul. La acest element a mai adaus unul, luat din cronica polonă a lui Ioachim Bielski.—Cronica lui, „*Domnii țerii Moldovei*“, s'a tipărit în «*Letopisețele*» lui Kogălniceanu, I. O retipărire cu bogate note istorice în limba franceză, a dat-o d. Emile Picot (Paris, 1878).

III. **Miron Costin**. Fiul lui Costin Postelnicul și finul lui Miron-Vodă Barnovschi. A făcut școala la Bar în Polonia. Ajunge Mare-Logofăt al Moldovei. Învățatul beier, care alcătuiuse scrieri istorice polone, își puse în minte a povesti toată istoria Moldovei dela Traian „descălecătorul“ până în zilele sale. De fapt a alcătuit numai o introducere despre timpurile romane și o poveste a vremurilor mai nouă, de unde se oprise Ureche, în 1594, până la 1661, lăsând apoi răzlețe însemnări pentru vremea următoare. Miron a fost ucis pentru bănuieli de trădare, de Constantin-Vodă Cantemir, în Decembre 1691. Cronica a fost tipărită în „*Letopisețe*“ I și deosebit de V. A. Ureche: am urmat ediția I.

IV. **Stoica Ludescu**, Logofăt de casă al Cantacuzinilor, a prelucrat într'un corp de cronică — cel d'întăiu la Munteni — ve-

chile însemnări de pomelnice domnești și de anale, cronica lup-telor lui Mihai Viteazul, de un om al Buzestilor, știrile din poemul grecesc al lui Matei Vlădica Mirelor, veștile, date poate de Udriște Năsturel, cumnatul lui Matei-Vodă Basarab, asupra începuturilor Domniei acestuia și unele notițe cantacuzinești, precum și amintirile sale despre Constantin Postelnicul Cantacuzino și fiii săi (—1688). Publicat în «Magazinul istoric pentru Dacia», IV-V.

V. Împotriva acestei cronici scrie Constantin Căpitanul, fiul lui Pană Filipescu și al Maricăi, fiica lui Constantin Cantacuzino Postelnicul. El întrebuițează scrierea lui Ludescu și adaugă cele cunoscute de dânsul. Se oprește odată cu dușmanul său politic. — Cronica a fost tipărită în «Magazinul istoric» I-II și în ediție separată de N. Iorga, la 1902¹.

VI. Radu Greceanu, fiul lui Tudor Șătraru și urmaș după străbună-sa, Domnița Florica, al lui Mihai Viteazul, a fost Logofătul-cel-Mare al lui Vodă Brâncoveanu. Traducător întrebuințat în pregătirea Bibliiei din 1688, Greceanu, care a lăsat și alte lucrări de tâlmăcire religioasă, fii însărcinat de Domn să scrie Istoria Vieții lui. Prefața e din 1698 și, opera întreagă se întinde dela 1688 până la 1713, un an înainte de căderea Domnului. — Cronica a fost tipărită în «Magazinul istoric», II, și apoi deosebit de d. Șt. Greceanu, București, 1906.

VII. Constantin Stolnicul Cantacuzino, fiul Postelnicului cu același nume și al Ilinei fiica lui Radu-Vodă Șerban, frate cu Șerban-Vodă Cantacuzino și cu mama lui Constantin-Vodă Brâncoveanu; tatăl lui Ștefan-Vodă Cantacuzino. Învățase în Italia.

¹ Fragmentul ce dăm luându-se din greșală după ediția cea veche, — la pp. 155-8 rugăm a se îndreptă înainte de întrebuințare :

P. 155, alineatul 2, r. 2 de sus, cet. «gătească» pentru «găsească»; r. 3 de sus, după «Domnul» ...; la p. 156, r. 2 de sus, după «ciumă» ...; alin. 2, r. 4 de sus: «invățați» pentru «invățat»; r. 9 de sus: «fără cât», pentru «numai»; alineatul 2, r. 2 de sus: «Cantacuzinii» pentru «ei»; r. 2 de jos: «Portariul» pentru «Postelnic»; ibid.: «să-i» pentru «să»; p. 157, al. 2, r. 3 de jos: «pre Aga», în loc de «cu Aga»; r. 2 de jos: «acii pe loc» în loc de «îndată pe loc»; «între Turci» în loc de «între Turci»; alin. 3, r. 2 de sus: «în știres» pentru «știres»; p. 158, r. 10 de sus: «cum trăiă» pentru «că trăiă».

Își pusese în minte a scrie o istorie a tuturor Românilor, dela Daci până în zilele sale. L-au oprit îndeletnicirile sale politice cu mult înainte de a fi zugrumat de Turci, la 1716.—Cronica s'a tipărit în culegerea librarului Gh. Ioanid (unde se dau după manuscrise și alte cronice muntene) și în «Letopisețe» I; apoi în „Operele lui Constantin Cantacuzino Stolnicul“, publicate de N. Iorga.

VIII. **Nicolae Costin**, fiul lui Miron și al Ilinei, fiica preten-
dentului Ioan Movilă, nepoata de fiu a lui Simion-Vodă. Ajuns
Logofăt Mare al Moldovei, el scrise Viața Domnului său, Nicolae
Mavrocordat, și din însărcinarea acestuia începă un corp de cro-
nici moldovenești, pe care-l duse până la 1711. În frunte-i puse
o prefață erudită despre epoca romană, prefață pe care o apu-
case a o redactă între 1708 și 1709. — Cronica s'a tipărit în
«Letopisețe», I (Introducerea), II (povestirea).

IX. **Radu Popescu**, fiul Vistierului Hrizea, care a fost prigonit
și omorât de Șerban Cantacuzino, a fost unul dintre cei mai învâ-
țați boieri munteni din vremea sa. A scris întâiu amintirile sale,
pe care le începe cu Domnia Brâncoveanului, la 1688, și le
urmează până la căderea lui, ba chiar până la 1716.

Pe urmă, după însărcinarea lui Nicolae Mavrocordat, el al-
cătui un corp al cronicelor muntene, pe care-l adăugi cu lu-
crarea sa de tinereță, prefăcută după interesele Domnului și
continuată până la 1726. La 1729 nu mai eră în viață.

Cea d'întăiu cronică s'a tipărit în Magazinul istoric, V; a doua
tot acolo, IV.

X. **Ioan Neculce**. Boier dintr'un neam mai de jos, fiu al
Vistierului Neculce, înrudit însă prin alianță cu Cantacuzinii
și cu Vasile Lupu. Hatman al lui Dimitrie-Vodă Cantemir, pri-
beag în Rusia după înfrângerea Rușilor la Stănilești, el se în-
toarse în țară abia peste nouă ani. Trăi și după 1740. Cronica
lui, care pornește din locul unde se oprise Miron Costin, merge
până la 1744, cu adausuri din acest an, de un continuator. —
S'a tipărit în „Letopisețe“, II.

XI. Se atribuie lui Nicolae Mustea, «diac al Divanului», o com-
pilație a cronicelor Moldovei, care duce la o povestire întinsă a
Domniilor în această țară ale lui Mihai Racoviță, mai ales a
Domniei a treia. Partea de compilație e deosebită în cele două
versiuni care s'au publicat în Letopisețe, III și în Magazinul is-

toric, III. *Scriitorul Domniilor lui Racoviță nu e, de sigur, Mustea.*

XII. **Ienăchiță Văcărescu**, poetul cunoscut, fiu al lui Ștefan Văcărescu și al Catincăi Done, fusese crescut cu cea mai mare îngrijire: știa turcește, italienește, franțuzește. A scris „Istoria otomânească a prea-puternicilor și marilor Împărați“ în surgunia-i peste Dunăre, dela 1788 la 1794, după câteva izvoare turcești.

S'a tipărit în «Tezaurul de monumente istorice» al lui Papiu Ilarian, II.

XIII. **Dionisie Eclisiarhul**, un casnic al marelui episcop de Râmnic Chesarie și al lui Filaret, urmașul acestuia, a vrut să dea urmare analelor muntene dela 1769 înainte. Însemnările sale merg până la 1814.

S'au tipărit în Papiu, I. c.

XII. **Maiorul Voinescu II** a lăsat amintirile din care reproducem.

S'au publicat în «Revista Carpaților», II.